

SENSORVEILEDNING

HJEMMEOPPGAVE ADVOKATKURSET HØSTEN 2023

Generelt

Hjemmeoppgaven består av fire deloppgaver. Ingen av deloppgavene kan anses som spesielt vanskelige, og det store flertallet av kandidatene har klart å løse dem på en tilfredsstillende måte. Enkelte besvarelser har også utmerket seg ved å være svært gode.

For å bestå hjemmeoppgaven må alle deloppgavene være tilfredsstillende besvart. Vurderingen av om hjemmeoppgaven kan anses bestått vil bero på en skjønnsmessig og samlet vurdering, hvor gode prestasjoner på enkelte deler kan veie opp for svakheter på andre deler.

Ved vurderingen av den enkelte deloppgave er det ikke bare innholdet som vil være av betydning. Det vil også bli lagt vekt på struktur og pedagogisk fremstilling, herunder bruk av overskrifter. Videre vil det bli lagt vekt på om det er proporsjonalitet mellom hvor mye som skrives om den enkelte problemstillingen og problemstillingens betydning samt vanskelighetsgrad. Det vil trekke ned dersom kandidaten bruker mye plass på problemstillinger som ikke kan anses særlig kompliserte eller relevante.

Deloppgave 1 – Utkast til prosesskriv i anledning Elise Holms ønske om å få fjernet steinblokkene som Anders Larsen hadde plassert over Storheiveien.

Denne deloppgaven forutsetter at det skal utferdiges en begjæring om midlertidig forføyning. De aller fleste kandidatene ser dette. Noen få skriver både en slik begjæring og en stevning. Dette kan aksepteres, forutsatt at begjæringen er tilfredsstillende. Dersom kandidaten bare utferdiger en stevning, eller bare begjærer tvangfullbyrdelses av herredsrettens dom, kan oppgaven ikke anses bestått. Dette fordi et ordinært søksmål eller en begjæring om tvangfullbyrdelse, ikke vil legge til rette for en slik rask løsning som klienten ønsker, og som en midlertidig forføyning vil gi.

Begjæringen om midlertidig forføyning skal settes opp som et prosesskriv med angivelse av de relevante formelle opplysninger om domstol, parter og prosessfullmektiger mv.

I begjæringen om midlertidig forføyning må det gis en fremstilling av saksforholdet som tilsier at dommeren som leser begjæringen forstå hva saken gjelder. Som bilag til begjæringen må alle relevante dokumenter fremlegges. Dette er:

- Skjøte,
- Herredsrettens dom av 20. oktober 1976
Fotografiene av stenene (Det er ikke nødvendigvis alle bildene som bør fremlegges)
- SMS-korrespondanse, datert 6. august 2023
- Noen fremlegger også kopi av kart som illustrerer forskjellen mellom de to alternative kjøreveiene. Dette kan være et godt poeng, og de som gjør det, bør gis et pluss.

Det er neppe relevant å fremlegge avisartiklene som gjelder andre situasjoner hvor Larsen har hindret andre i å kjøre på veien, og i alle fall ikke artiklene av 12. desember 1998 og 7. september 2011.

Det må vises til relevant hjemmel for sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b, hvor det fremgår at retten kan beslutte midlertidig forføyning «dersom det er nødvendig å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig ulempe».

Videre må det gis en begrunnelse for hvorfor vilkårene om sannsynliggjøring av krav og sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 34 -2 første ledd første punktum, er oppfylt. I tillegg bør det kort kommenteres hvorfor en midlertidig avgjørelse ikke vil være uforholdsmessig, jf. tvisteloven § 34-1 andre ledd. Behovet for en rask avklaring kan tilsi at det bes om at begjæringen tas til følge uten forutgående muntlig behandling, jf. tvisteloven § 32-7 andre ledd. Det kan imidlertid ikke anses som noe krav for å bestå oppgaven at dette er gjort.

Begjæringen må inneholde en adekvat påstand med krav om retting og om at Holm skal tilkjennes sakskostnader. Den bør inneholde en frist for retting.

Deloppgave 2 – Notat

Kostnadsspørsmålene

Om Anders Larsen må dekke kostnadene i forbindelse med sak om stengning av veien

Dersom Elise Holm får medhold i begjæringen om midlertidig forføyning, har hun i utgangspunktet krav på å få erstattet egne kostnader av Larsen, jf. hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Unntak forutsetter at det foreligger tungtveiende grunner som tilsier at det er rimelig at Larsen helt eller delvis skal fritas erstatningsansvaret. Det bør fremgå av notatet at dersom faktum ikke på vesentlige punkter avviker fra det Holm har opplyst, vil Holm sannsynligvis vinne saken og derfor mest sannsynlig få dekket sine sakskostnader.

Fri rettshjelp

Det bør påpekes at saken mot Larsen ikke faller inn under de sakstypene som gir krav på fri sakførsel etter rettshjelpsloven § 16 første eller andre ledd. Det er en snever unntaksregel i § 16 tredje ledd for saker som «objektivt sett berører søker i særlig sterk grad». Statsforvalteren kan innvilge fri sakførsel etter denne bestemmelsen, men det er svært lite sannsynlig at statsforvalteren vil innvilge en slik søknad her, jf. også rundskriv fra Statens sivilrettsforvaltning punkt 7.5.2. Tvistens karakter tilsier derfor at Elise Holm uansett ikke har krav på fri rettshjelp. Dessuten er det ut fra det som indirekte opplyses i oppgaveteksten om Elise Holms inntekts- og formuesforhold lite sannsynlig at hun oppfyller de økonomiske vilkårene – mindre enn 350 000 kroner i inntekt og 150 000 kroner i formue, jf. rettshjelpsloven § 1-1.

Fradrag for advokatutgifter

Etter skatteloven § 6-1 første ledd kan det gis fradrag «for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt». Advokatbistanden som Elise Holm får, gjelder ulike problemstillinger, og spørsmålet om fradragsrett må i utgangspunktet vurderes konkret. Med et mulig unntak for spørsmålet om hvem som skal betale eiendomsskatt for

festetomtene – som har en tilknytning til skattepliktig festeavgift – kan bistanden ikke anses å gjelde skattepliktig inntekt, og vil ikke være fradragsberettiget. Det bør trekkes dersom kandidaten ikke får frem dette.

Forsikringsdekning

Kandidaten bør på frem at det kan være muligheter for at kostandene til advokat i forbindelse med tvisten med Larsen kan dekkes under rettskjøpsforsikring.

Erstatningskravene

Poenget med de erstatningsrettslige problemstillingene er at kandidaten skal gi korte og klare råd.

Det bør komme klart frem – uten noen utførlig drøftelse – at det ikke er adekvat årsakssammenheng mellom Larsens stenging av veien og skadene som bilen ble påført da Elise Holm rygget inn i garasjen. Holm bør derfor frarådes å forfølge et krav om erstatning for disse skadene. Dersom kandidatene ikke får frem dette, må det trekkes vesentlig.

Selv om det kan argumenteres for at det var Larsens stenging av veien som var årsak til at Holm måtte kjøre Fjordveien, er punkteringen trolig en for fjern og avledet skadefølge. I tillegg kommer at skadens omfang er begrenset, slik at kostnadene ved å forfølge dette kravet lett vil kunne overstige kravet. Holm bør derfor også frarådes å forfølge krav om erstatning for det punkterte dekket.

Eiendomsskatteproblemtillingene

Hvem er debitor for skatten knyttet til festetomtene

Det er ikke tvilsomt at det er den enkelte tomtfester – og ikke Elise Holm som hjemmelshaver – som er ansvarlig for å betale eiendomsskatt for tomtens verdi. Dette følger blant annet forutsetningsvis av Rt-2002-1411, uttalelse fra Finansdepartementet UFIN-2008-755- UTV-2008-1389 og fra Sivilombudet 16.02.2021 (2019/2743).

Endringsadgangen

Kandidatene må se at kommunens adgang til å endre et vedtak om eiendomsskatt ikke reguleres av ligningsloven – som er opphevet og erstattet av skatteforvaltingsloven – men av eiendomsskatteoven § 17. I denne saken er det tale om endring til ugunst, som reguleres av § 17 tredje ledd.

Utgangspunktet etter tredje ledd første punktum er at kommunens frist for retting til skattyterens ugunst er 1. mars året etter at skatten ble utskrevet. Denne fristen gjelder uavhengig av hva som er årsaken til feilen. Det betyr at kommunen frem til 1. mars 2024 kan endre eiendomsskatten for 2023. Dersom skatteyteren derimot har brutt opplysningsplikten eller ikke medvirket til befarings etter eiendomsskatteoven § 31, kan eiendomsskatten rettes innen 3 år fra utgangen av skatteåret. Det er imidlertid ikke noe i oppgaveteksten som tilsier at Elise Hom har brutt opplysningsplikten.

I utgangspunktet kreves at alle spørsmålene besvares tilfredsstillende for at deloppgaven skal anses bestått. Dersom alle de tre øvrige deloppgavene er godt besvart, kan det imidlertid aksepteres at det foreligger enkelte feil eller ufullstendigheter.

Deloppgave 3 – Utkast til støtteskriv

I denne deloppgaven er det tre forhold som det må forventes at kandidaten tar opp i støtteskrivet.

Bestemmelsen om etterskuddsdom i straffeloven § 82

Det følger av straffeloven § 82 første ledd at det ved «domfellelse for forhold begått før dommen i en annen sak skal det avsies tilleggsdom for disse forholdene «når alle forholdene kunne vært pådømt samtidig». Kun ett av forholdene som Ola Berg ble dømt for i dommen av 1. august 2023, var begått etter dommen av 12. desember 2022. I et slikt tilfelle – «for forhold begått dels før og dels etter dommen i annen sak» – bestemmer § 82 tredje ledd første punktum at det «i alminnelighet» skal avsies fellesdom. Men det kan også avsies tilleggsdom. Enten det avsies fellesdom eller tilleggsdom følger det av § 82 andre ledd andre punktum at det skal tas hensyn til hva en passende straff ville vært ved samtidig pådømmelse, og den samlede straffen må ikke være strengere enn om alle forholdene hadde vært pådømt samtidig. Dette har Storvik tingrett ikke tatt hensyn til. Tilleggsdommen på ni måneders fengsel er derfor klart for streng.

Fradrag for tilståelse, jf. straffeloven § 78 bokstav f.

Det fremgår av oppgaveteksten at Berg hadde erkjent straffeskyld for alle postene i tiltalen. Han skulle derfor fått tilståelsesrabatt, jf. straffeloven § 78 bokstav f.

Fradrag for lang saksbehandlingstid, jf. straffeloven § 78 bokstav e.

Slik faktum er beskrevet i oppgaveteksten, må det legges til grunn at saksbehandlingstiden har vært for lang. Dette skulle det i formildende retning vært tatt hensyn til ved straffutmålingen, jf. straffeloven § 78 bokstav e.

Straffeloven § 79 bokstav b.

Noen få kandidater tar opp at det fremgår av domsslutningen at tingretten har anvendt straffeloven 79 bokstav b, som hjemler skjerpet strafferamme der domfelte tidligere har begått lignende forbrytelser. Det er et vilkår for anvendelse av bestemmelsen at den nye forbrytelsen er begått etter at straffen for den tidligere handlingen helt eller delvis er fullbyrdet. Det fremgår ikke av oppgaveteksten om det var dommen av 12. desember 2022 eller en mulig tidligere sonet dom, som var bakgrunnen for tingrettens anvendelse av 79 bokstav b, og oppgaven var ikke ment å legge opp til noen drøftelse av denne problemstillingen. Det er imidlertid et pluss at den kommenteres, forutsatt at også de øvrige problemstillingene er med.

Noen få kandidater argumenterer for opphevelse av tingrettens dom. Dette bør det trekkes for.

For å ha bestått deloppgave 3 kreves det i utgangspunktet at kandidatene i støtteskrivet anfører alle de tre nevnte feilene i tingrettens dom. Dersom alle de tre øvrige deloppgavene er godt besvart, bør det imidlertid ikke lede til stryk at kandidaten ikke har fått med seg alle problemstillingene.

Deloppgave 4 - advokatetiske problemstillinger

Deloppgave 4 reiser relativt mange problemstillinger med utgangspunkt i Regler for god advokatskikk (RGA) og Retningslinjer for forsvarere (RF) Nedenfor følger en ikke uttømmende oversikt over problemstillinger som bør drøftes:

Advokat Nils Ås

RGA 1.2 og 1.3

Det kan spørres om Ås ved sin bistand til å utfylle selvangivelsene for Elise Holm og hennes avdøde ektemann har bidratt til skatteunndragelse. I så fall vil dette – i tillegg til å være straffbart – være i strid med advokatens oppgave om «å fremme rett og hindre urett» etter RGA artikkel 1.2 og brudd på plikten opptreden som unngår «å skade standens og yrkets anseelse» etter RGA artikkel 1.3.

Advokat Gunnvor Gran

RGA 3.1.4 andre ledd

Det kan reises spørsmål om advokat Gran har påtatt seg flere oppdrag enn hun hadde kapasitet til å følge opp.

RF 3.2 og RGA 3.1.1

Det følger av RF 3.2 at en forsvarer ikke på eget initiativ skal kontakte noen for å få forsvareroppgaver eller ta initiativ til overtakelse av forsvareroppgaven fra annen forsvarer. Det kan reises spørsmål om det at Gran ba Olsen om å anbefale henne til andre innsatte kan være i strid med RF 3.2 eller RGA 3.1.1 om at en advokat ikke må påta seg oppdrag uten etter anmodning direkte fra klienten.

RF 3.6

I forbindelse med forsvarerbytte skal ny forsvarer straks sørge for å underrette den tidligere forsvareren. Det fremgår ikke av oppgaveteksten at Gran har underrettet Bergs tidligere forsvarer om advokatbyttet, og det må derfor antas å foreligge brudd på RF 3.6.

RGA 5.2 og RF 3.5

Dersom det hadde vært avtalt at Olsen skulle få vederlag for å anbefale Gran, ville dette vært i strid med RF 3.5 og RGA 5.2 andre punktum, som fastsetter at en advokat ikke skal yte vederlag til egen klient, eller betale honorar for å få en klient henvist til seg.

RGA 1.3 og RGA 5.1

Det kan reises spørsmål om Grans uttalelser om advokat Julie Sem er egnet til å skade advokatstandens tillit og anseelse, jf. RGA 1.3. Det er også problematisk i tilknytning RGA 5.1 andre ledd om kollegial tillit. Dersom Gran mente at Sem hadde gjort noen feil, burde Gran tatt dette opp med henne, jf. RGA 5.4 første punktum.

RGA 4.1

Det kan reises spørsmål om Grans kritikk av dommerfullmektig Bernt Alfsen og dommen kan være i strid med RGA 4.1 om at kritikk av retten skal være i en «sømmelig form».

Karine Krog

RGA 2.3.1 og 2.3.2

Ved å få bistand fra Marius Lie er det en risiko for brudd på RGA 2.3.1 og 2.3.2 om advokatens taushets – og fortrolighetsplikt. Men dette utelukker ikke nødvendigvis at Krogh kan drøfte helt generelle problemstillinger med Lie, så lenge det skjer i en anonymisert form uten fare for å identifisere klient og sak.

For å ha bestått denne deloppgaven kreves ikke at alle de ovennevnte problemstillingene er kommentert. Men det må forventes at de fleste er identifisert og kommentert på en tilfredsstillende måte.

Oslo, 8. februar 2024

Harald G. Nyhus